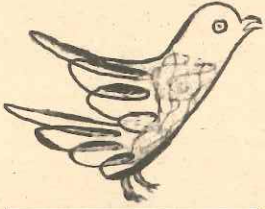

11

Desembre
2006

Butlletí de l'Arxiu
Municipal de Cambrils

L'Arxiu t'informa

Es presenta un llibre que revisa el Setge de Cambrils de 1640

El 4 de desembre es va presentar al Centre Cultural el llibre *Pro Deo, pro rege et pro patria: la campanya de 1640 a les terres de Tarragona*, de Manel Güell i Núria Florensa.

Per les noves interpretacions que aporta sobre el Setge de Cambrils de 1640, en el número 7 de *L'Arxiu t'informa* se'n va publicar una ressenya. Enguany, l'Arxiu Municipal de Cambrils en va organitzar una presentació dins del programa de la Festa Major de la Immaculada i pocs dies abans de l'acte de Commemoració del Setge.

La presentació va anar a càrrec d'un dels autors, l'arxiver i historiador Manel Güell, que va exposar els motius pels quals es van decidir a revisar aquest episodi.

D'una banda, calia repassar exhaustivament els documents i les cròniques –algunes d'elles, inèdites o poc usades fins ara– que hi feien referència, per tal d'obtenir més dades i contrastar els diferents punts de vista sobre els fets d'aquella campanya militar. En aquest sentit, és particularment valuosa la utilització de dietaris personals escrits per soldats que van ser presents al Setge.

De l'altra, pretenien analitzar quin havia estat el paper de cadascun dels agents polítics i socials que van

intervenir en la campanya i, doncs, també en el Setge de Cambrils: el marquès de los Vélez, els caps del seu exèrcit, el governador de Cambrils baró de Rocafort, l'administrador del Camp de Tarragona Jacint Vilosa, els jurats de Cambrils, els milicians vinguts de les diferents poblacions del Camp i la Generalitat.

A més, Güell va revisar algunes de les afirmacions que el 1967 feia Josep Iglésies en el seu llibre *El Setge de Cambrils l'any 1640*. Per exemple, va negar que la mort de 400 persones davant les muralles de Cambrils abans de l'inici del Setge hagués estat una matança de civils a mans de l'exèrcit castellà, sinó la conseqüència d'una emboscada que la milícia catalana havia parat a l'exèrcit castellà. Segons Güell, l'anàlisi rigorosa de les fonts no disminueix la gravetat dels fets però serveix per posar al seu lloc les actuacions que va tenir cadascú i evitar una interpretació partidista.

L'acte va acabar amb un petit col·loqui en què es va fer una especial referència a les diferents actituds que van tenir les poblacions del Camp davant del Setge de Cambrils.

Foto: Arxiu Municipal de Cambrils

Lectura recomanada

Revista Cambrils ha editat la separata *Els ajuntaments cambrilencs de la Segona República*, de Manel Tarés, que acompanya el número de desembre de la revista.

L'article presenta les persones i els partits polítics que van formar l'Ajuntament entre 1931 i 1939. Aquestes pàgines són molt útils per a orientar el lector en una munió de noms i sigles, ja que en aquells anys hi va haver una gran inestabilitat política municipal –el consistori es va canviar totalment vuit vegades– i els partits van experimentar transformacions constants. Hi trobareu, doncs, els noms de totes aquestes persones, les fotografies d'algunes d'elles i explicacions de les crisis que es van produir.

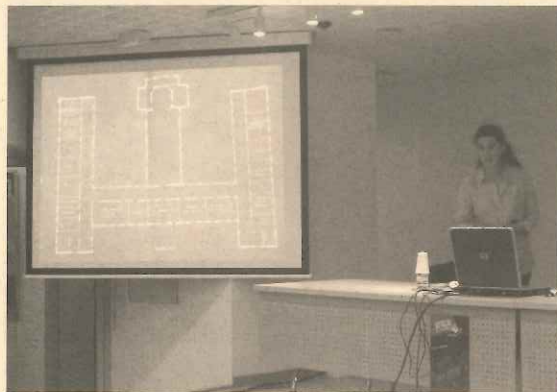
A més, ressenya el primer homenatge que es va fer a les víctimes del Setge de 1640: el va organitzar el 27 de desembre de 1931 l'entitat catalanista Palestra, creada a Barcelona amb l'objectiu de difondre la cultura al carrer. Explica la gestació i desenvolupament de l'acte i reproduïx el fulletó que es va repartir per convocar-lo.

El moixó que apareix a la capçalera d'aquest butlletí reproduïx una il·lustració del *Llibre d'ordinacions de 1525-1889*, del fons de l'Ajuntament de Cambrils. Es troba a la part interior de les cobertes del llibre i, possiblement, va ser dibuixat per un dels escriptors que van intervenir en algun moment de la seva redacció.

Aquest tipus d'esbossos són relativament habituals en els llibres d'època medieval i moderna. Ens permeten conèixer aspectes de la vida quotidiana dels qui els escrivien o els utilitzaven.

Retrobament amb l'Hospital de Sang de Cambrils

Del 27 de setembre al 15 de novembre es va realitzar el cicle *L'Hospital de Sang de Cambrils (1936-1939)*. Centenars de persones van gaudir de les xerrades, les exposicions, la lectura de poesia, la projecció de documentals, el cinema de guerra i la passejada a l'edifici on va estar instal·lat l'hospital.

Serra mostrant el plànol de l'edifici.
Foto: Arxiu Municipal de Cambrils

Aquests actes van permetre donar a conèixer les principals conclusions de la recerca. Entre altres:

- Els dos períodes de gestió –a mans de l'Hospital de Reus entre el juliol de 1936 i el juliol de 1937 i a mans de l'exèrcit fins a la fi de la guerra–, el rerefons polític, les dificultats econòmiques...
- El paper de l'Hospital de Sang de Cambrils (des d'ara, HSC) dins la xarxa de sanitat de guerra.
- L'hospitalització de pacients civils durant tota la guerra, malgrat els intents de suprimir-ho.
- Participació de Cambrils en el funcionament de l'HSC: aportació de capital humà –que va nodrir la nòmina d'infermeres, netejadores, sanitaris, cuiners i personal d'intendència–, proveïment d'aliments i altres objectes, gestió de tràmits...
- Relacions quotidianes: passejades d'alguns malalts per la vila i per la platja, una visita col·lectiva organitzada per l'Ajuntament de Cambrils, sorgiment d'amistats i, fins i tot, d'alguna parella entre infermeres i pacients.

Els participants a la taula rodona.
Foto: Arxiu Municipal de Cambrils

Testimonis i reflexió col·lectiva

La major part dels actes van comptar amb la presència de persones que havien estat testimonis directes del funcionament de l'HSC: pacients, infermeres, personal d'intendència, vídues de metges o els seus fills i néts.

En alguns casos, aquests testimonis van intervenir activament, especialment a la passejada del diumenge 22 d'octubre, que va anar des del nucli antic de Cambrils fins a la casa de Sant Josep.

Acompanyats per un centenar de persones, van tornar a visitar els llocs on havien treballat o havien estat atesos. Per a molts d'ells, aquesta era la primera vegada que explicaven públicament la seva experiència durant la guerra civil i veien reconeguda la feina que van fer a l'HSC. Alhora, la resta d'assistents va tenir l'oportunitat excepcional d'escoltar directament les seves vivències i compartir les emocions del funcionament quotidià de l'HSC: les llargues jornades de treball, el patiment dels ferits, l'atac aeri del 9 de juliol de 1938, l'agraïment dels pacients cap a les infermeres que els atenien...

Visitant una de les exposicions.
Foto: Arxiu Municipal de Cambrils

Així doncs, gràcies a la gran acollida que va tenir, el cicle va fer possible una reflexió col·lectiva sobre la incidència de la guerra civil a Cambrils i va contribuir al procés de construcció de la memòria històrica del municipi.

Tothom que vulgui conèixer alguna cosa més sobre l'HSC té a la seva disposició diversos recursos a l'indret web de l'Ajuntament de Cambrils (www.cambrils.cat, entrant a Cultura - Arxiu). S'hi pot llegir l'article *L'Hospital de Sang de Cambrils als documents municipals*, consultar el llistat dels noms de les persones que van morir a l'HSC i van ser enterrades a Cambrils o visitar l'exposició virtual *L'Hospital de Sang de Cambrils als documents*. Vegeu, a més, l'apartat *Activitats a Cambrils i fora* d'aquest butlletí.

Imatges de la passejada

A dalt a l'esquerra, primeres explicacions de la passejada a càrrec del guia Carles Alcoy, a prop de l'estàtua del cardenal Vidal i Barraquer. A dalt a la dreta, llegint un text al camí de Reus.

Al mig a l'esquerra, el director de la Casa de Sant Josep, Jaume Mas, donant la benvinguda als participants. Al mig a la dreta, alguns dels testimonis que han participat en la recerca, en un dels racons de la finca que apareix en moltes de les fotografies de les infermeres de l'HSC.

A la dreta, el cuiner Guillermo Caballer compartint amb els assistents la seva experiència en els moments més intensos del funcionament de l'HSC; al fons, l'edifici.

A baix a l'esquerra, recorrent un dels passadissos que acollia una de les sales de llits. A baix a la dreta, fotografia de grup dels participants.

Fotos: Arxiu Municipal de Cambrils

La recerca continua oberta

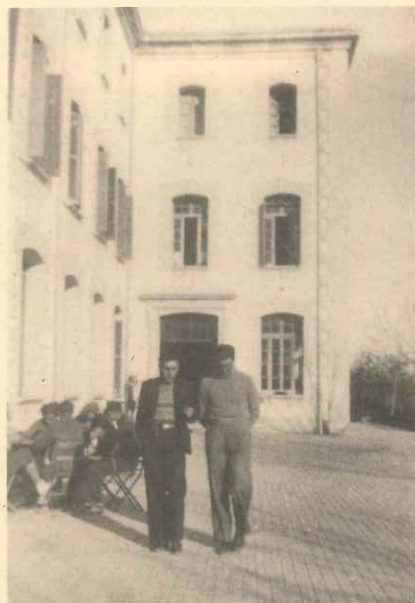
L'Arxiu Municipal de Cambrils i el Museu d'Història de Cambrils continuen entrevistant persones que van treballar a l'Hospital de Sang de Cambrils (HSC), hi van ser ateses o hi vivien a prop.

Per primer cop s'ha pogut entrevistar un soldat que hi va estar hospitalitzat: Antonio González López, de Santa Coloma de Gramenet. Fins ara no havia estat possible localitzar-ne cap perquè, a diferència dels pacients civils –majoritàriament, habitants de Cambrils o dels pobles propers–, els pacients militars procedien d'arreu de Catalunya, de la resta de l'Estat i, fins i tot, de l'estranger.

També s'ha entrevistat un seguit de persones que, en el moment en què va esclatar la guerra, s'estaven formant a l'Escola d'Infermeres que mesos enrera havia creat l'Hospital de Reus. A finals de juliol de 1936, quan aquest hospital es va fer càrrec de la gestió de l'HSC, va enviar-hi algunes de les seves infermeres. Així, en poques setmanes, una vintena de noies van deixar de ser estudiants i van esdevenir les responsables de l'atenció sanitària de l'hospital que s'estava posant en funcionament. A més, els va pertocar dirigir el col·lectiu de noies que s'hi van incorporar mentre rebien la formació teòrica d'infermeria.

Les entrevistes amb Antònia Domènech Mayoral, Francisca Iglésies Fort i Rosa Monné Vidal han ajudat a documentar les primeres setmanes de funcionament de l'HSC. L'edifici conservava les instal·lacions –llits, cuina, menjadors, sales– del noviciat dels germans de la Salle i havia estat preservat del vandalisme. En canvi, sembla que el parament mèdic que s'hi va instal·lar en aquells primers moments no era gaire abundant. Les fotografies que s'han recollit, i que per primer cop ens ensenyen detalls de l'interior de l'HSC, semblen confirmar aquesta limitació.

Tothom que pugui aportar el seu testimoni a la recerca ho pot fer al telèfon 977 794579, a l'adreça electrònica arxiu@cambrils.cat o bé a les dependències de l'Arxiu Municipal de Cambrils.

A dalt, un metge i un home no identificat, passejant davant la façana de l'Hospital de Sang de Cambrils.

A baix, sanitaris i infermeres –entre altres, Antònia Domènech i Rosa Monné– al quiròfan, l'estiu de 1936. En primer terme, la taula d'operacions i un taulell amb recipients per a esterilitzar les gases i l'instrumental mèdic. Darrere, vitrines amb medicaments.

Foto: Fons família Monné Vidal

Activitats a Cambrils i fora

La rereguarda d'una guerra

Arxiu Històric Municipal de Reus (plaça del Castell, 3A)
Informació: Arxiu Municipal de Reus (Tel. 977 010054, info.ahm@reus.net).

Cicle de conferències sobre diferents aspectes de la vida a les nostres comarques durant la Guerra Civil.

- Dimecres 24 de gener, a les 20.15h.
Toni Orensanz, periodista. *La violència a la rereguarda republicana. El cas de Falset.*
- Dilluns 29 de gener, a les 20.15h.
Ezequiel Gort, arxiver municipal de Reus.
Les obres públiques a Reus (1937-1938).
- Dimecres 31 de gener, a les 20.15h.
Montserrat Flores, arxivera municipal de Cambrils.
L'Hospital de Sang de Cambrils.

L'Hospital de Sang de Cambrils als documents

Arxiu Històric Municipal de Reus (plaça del Castell, 3A)
Del 22 de gener al 2 de febrer.

Informació: Arxiu Municipal de Reus (Tel. 977 010054, info.ahm@reus.net).

Exposició produïda per l'Arxiu Municipal de Cambrils, que es va poder veure al Centre Cultural i Ocupacional de Cambrils del 27 de setembre al 15 de novembre del 2006.

Ara, es completa amb una tria de les fotografies que s'han localitzat recentment. Mostren una part del personal que hi va treballar, a l'interior i a l'exterior de les seves instal·lacions.

Complementa el cicle de xerrades *La rereguarda d'una guerra*.

Arxiu Municipal de Cambrils

Plaça de l'Ajuntament, núm. 4. 43850 CAMBRILS
Tel. 977 794 579. A/E: arxiu@cambrils.cat. URL: www.cambrils.cat
Horari: Dilluns, dijous i divendres de 9.30 a 14.30
Dimarts i dimecres de 9.30 a 14.30 i de 16 a 19
Si ho desitgeu, us enviarem gratuïtament el butlletí cada trimestre.
També el podeu trobar, en versió digital, a la pàgina web.

 AJUNTAMENT DE CAMBRILS
Àrea de Cultura
Arxiu Municipal

